
BİBLİOGRAFYA

Bu sütunda yalnız Hukuk ve İktisat eserleri tetkik edilir. Gözden geçirilmesi istenen eserler, iki nüsha olarak Mecmuâ Direktörlüğüne gönderilmelidir.

MEDENİ HUKUKUN ESASLARI. — Prof. Albert Richard.
Çeviren : Dr. Reşat Atabek. — İstanbul 1937 ; sah. 84.

Paris Hukuk fakültesi profesörlerinden Levy-Ullmann'ın idaresi altında «Ulusların hukukî hayatı» kolleksiyonunun son ciltlerinden biri de İsviçreye tahsis edilmiş olup, Medenî Hukukunun bir kısmı Cenevre Üniversitesi profesörlerinden A. Richard tarafından yazılmış ve münhasıran bu kısmı da aynı üniversitenin hukuk doktoru Reşat Atabek tarafından tam bir vukuf ve muvaffakiyetle dilimize çevrilmiştir [*].

Bu ufacık eser, ne bir ders kitabı ne de bir şerhtir. İsmi de gösterdiği gibi İsviçre Medenî Kanunu ile Borçlar Kanunu-

[*] İsviçre hukuk hayatının diğer branşları da aynı eserden dilimize çevrilmekte ve kısım kısım İstanbul Baro Mecmuası tarafından nesredilmektedir. Böyle bir eserin hukuk mütehassıslarımız tarafından Türkiye hakkında da yazılmakta olduğunu ve kısa bir müddet sonra neşredileceğini memnuniyetle duyduk.

nun umumî esaslarını ihtiva eden, nazariye vaz ve içtihat tahlil etmekten ziyade bir sentez yapan, ve bilhassa halka ve hukuk müptedilerine hitap eden bir kitaptır. Hukuk kaideleriyle kanunun en ince teferrüatlarını izah eden büyük şerhler meyanında bir de vazn kanunun maksat ve niyetini, takip ettiği gayeyi daha iyi anlatmağa yarıyan böyle sentik bir eser her halde faydadan hâlî değildir : çünkü böyle bir kitap — velev ufak hacimde olsun — kanunun maddelerini birbirine bağlayan esasları açık bir şelkilde tebarüz ettirmeğe, bu esasları meydana çıkarmağa yarar.

Bu kitaba müracaat edenler, İsviçre Medenî Kanununun (ve dolayısıyla Türk Medenî Kanununun) ne suretle vücut bulduğunu, ne gibi esas ve kaidelere dayandığını, ve bir çok meseleler hakkında ne gibi bir hal sureti kabul ettiğini mücmel ve tam bir surette öğrenebilirler. Bundan başka, eserde, sırası geldikçe, bilumum kanun maddelerine işaret edilmekte ve sık sık Alman, Fransız ve İsviçre eserlerine atıflar yapılmaktadır.

Ancak eserin büyük bir noksanı aile hukuku ile borçlar hukukunun hususî akidlerini ihtiva etmemesidir. Bu bahislerin Ch. Wieland ve W. Yung tarafından yazılmış olması hasebiyle mütercim bunları dilimize çevirmemiştir. Fakat aile hukuku ile borçlar hukukunun hususî akitleri hiç şüphesiz ki medenî hukukun çok mühim müesseseleri ve Medenî Kanunumuzun bir çok maddeler hasrettiği bahisleridir. Bu itibarla eser natamamdır. Buna mukabil, ihtiva ettiği diğer kısımlar güzel bir tasnife tâbi tutulmuş, mükemmel bir plan dahilinde yazılmış ve aynı mükemmeliyetle tercüme edilmiştir.

Kitap beş kısma ayrılıyor:

Birinci bölüm : medenî hukukun menbaları ve tatbikinden,

İkinci bölüm : şahıslardan,

Üçüncü bölüm : miras hukukundan,

Dördüncü bölüm : aynî haklardan,

Beşinci bölüm de : borçlar hukukundan bahsetmektedir.

1) Medenî hukukun menba ve tatbikine tahsis edilen birinci bölüm üç muhtelif paragrafa ayrılmaktadır. Bu kısım kitabın diyebiliriz ki, nazari kısmını teşkil ediyor.

Birinci paragraf kanunî menbalar başlığı altında medenî hukukun tevhidî için İsviçrede sarf edilen mesaiden, kanton hukukiyle federal medenî hukukun münasebetlerinden, bu iki hukuk arasında husule gelebilecek bir ihtilâfın ne şekilde hal ve fasledüleceğinden, Medenî Kanunumuzun vasıfları ve umumî prensiplerinden ve nihayet Medenî Kanunun başlangıç babından ve umumî olarak planından bahsetmektedir.

İkinci paragraf medenî hukukun tatbikine hasredilmiş olup hâkimin salâhiyetlerinden, hukuk kaynakları olan kanun, örf ve hâkimin kanun vazetme salâhiyetinden, tefsir usullerinden ve nispet kaidesinin rolünden bahsetmektedir.

Üçüncü ve son paragraf da âfakî ve enfüsî hüsnüniyet kaidelerini, hakkın suiistimalini ve Medenî Kanunun kıymetini kısaca izah etmektedir.

II) İkinci bölüm ile kitabın tatbikî kısmı başlamaktadır. Bu bölüm şahıslara tahsis edilmiş olup gayet mantikî ve ilmî bir tasnif ile evvelâ şahsın mahiyetinden ve sonra da muhtelif şahıslardan yâni, hakikî ve hükmi şahıslardan bahsetmektedir.

III) Üçüncü bölüm aile hukukundan bahsedecekken kanunun bu kısmı atlanılmış ve miras hukuku izah edilmiştir. Birinci paragraf kanunî mirasçılara, ikinci paragraf mansup mirasçılara, üçüncü paragraf mirasın intikaline (tevarüs) ve dördüncü paragraf da taksim ve tasfiyeye mütealliktir. Görülüyor ki bu bölümdeki tasnif de gayet mantikîdir : Kimler mirasçı olabilir ? Nasıl mirasçı olunur ? Ve müteaddit kimseler mirasçı ise ortadaki patrimuan nasıl taksim edilir ?

IV) Dördüncü bölüm aynı haklardan bâhistir. Kısa bir girişten sonra bir paragraf zilyedliğe, diğer bir paragraf tapu siciline, üçüncü bir paragraf mülkiyet hakkına, nihayet son bir paragraf da mahdut aynı haklar namı altında mülkiyetten gayri aynı haklara, yâni irtifak haklarına, intifa, sükna ve üst haklarına, ipotek, ipotekli borç senedi, menkul rehini, hapis hakkına tahsis edilmiştir.

Bu tasnif zilyetlik bahsinden sonra sırasıyla mülkiyet,

mülkiyetten gayri aynı haklar ve tapu sicilli bahisleri şeklinde yapılmış olsaydı, kanaatimizce daha muvafık bir tasnif olurdu.

V) Beşinci ve son bölümde borçlar hukukundan bahsedilmektedir. Bu bölümde borçlar hukukunun mahiyeti işaret edildikten sonra birinci paragrafta borçların teşekkülünden yâni bir borç rabıtası doğuran hukukî hâdiselerden (mukavele, haksız fiil ve burada âfakî ve enfüsî mes'uliyet nazariyesi, haksız mal iktisabı, vekâleti olmadan başkası hesabına tasarruf, ilân suretiyle vukubulan vaitler), ikinci paragrafta borçların hükümlerinden, üçüncü paragrafta borcun devrinden ve nihayet dördüncü paragrafta borçların sukutundan bahsediliyor.

* * *

Bu eseri resmî neşriyat, şerhler ve umumi eserlerden müteşekkil bir bibliografya ile bir fihrist takip etmekte ve bu itibarla da kitap ilmi bir eser veçhesi arz etmektedir.

Bundan başka mütercim Türk okuyucularının işini kolaylaştırmak için İsviçre kanununun her maddesi karşısına mukabil Türk kanunu maddesini işaret etmiştir.

Ferit H. Saymen

HABERLER :

PARIS HUKUK HAFTASI

(18—24) temmuz 1937

1937 Paris Sergisi münasebetiyle «Association des juristes de langue française» tarafından «Société de législation comparée» ve Société d'étude législative» in iştirakiyle tertip olunan Beynelmîl Hukuk Haftasına profesörlerimizden Rektör Cemil Bilsel, Tahir Taner, Samim Gönensay ve Ch. Crozat ile Belçika İşgüderimiz iştirak etmişlerdir.

19—24 Temmuz 1937 tarihine kadar devam eden bu kongrede «Aileyi terk ve müeyyideleri», «Vakıflar», «Karı — koca

mallarının idaresi hakkındaki kanuni rejim», «Mukavelelerin hâkim tarafından tetkik ve tâdili», «Fiducia'nın modern tetbikati», ve «Tahvilât sahiplerinin himayesi» meseleleri hakkında hazırlanan raporlar üzerinde müzakereler cereyan etmiş ve 2 nci kongrenin 1939 senesinde Nev York'ta toplanmasına karar verilmiştir.

ARSIULUSAL DÖRDÜNCÜ CEZA HUKUKU KONGRESİ

Arsiulusal Ceza Hukuku Cemiyet tarafından tertip edilmekte olan Arsiulusal Ceza Hukuku kongrelerinin dördüncüsü bu yıl Pariste toplanmıştır (26 - 31 Temmuz 1937).

Kongreye hükümetimiz de iştirak etmiş ve İstanbul Hukuk fakültesi ceza hukuku ve usulü ordinaryüs profesörü Tahir Taner'in reisliği altında olmak üzere Temyiz başmüddeiumumiliği muavinlerinden Cevat Serim, İstanbul müddeiumumiliği muavinlerinden Feridun Bagana ve Burhan Köni'den mürekkep bir muhahas heyeti göndermiştir.

Kongrede müzakere edilen meseleler : 1 — Arsiulusal sulhün korunmasına Ceza Kanunları ne suretle yardım edebilir; 2 — Suç fâillerinin adli sabıklarına ait malûmatın devletler arasında teatisi; 3 — Kanunun ibaresine sarahaten girmiyen bir fiili hâkim cezalandırabilmeli mi; 4 — İlk tahkikat sırasında maznunlara ne gibi teminat verilmeli; 5 — Cezalarla emniyet tedbirlerinin infazına adli makamlar, hâkimler müdahale etmeli mi?

Profesör Tahir Taner, bundan sonra, yukarıki haberde de görüldüğü veçhile, «Arsiulusal Hukuk haftası» toplantılarına da iştirak etmiştir.

INSTITUT INTERNATIONAL DE DROIT PUBLIC'İN İÇTİMAI

Prof. Sıddık Sami Onar, Institut âzalığına seçildi.

Paris Hukuk fakültesinin büyük merasim salonunda, beynelmilel Âmme Hukuku enstitüsünün bu seneki içtimalı Yunanistanın Paris sefiri ve Fransa Enstitüsü âzasından M. N. Politis'in riyaseti altında, muhtelif memleket âlimelrinin iştirakiyle açıldı. Derhal intihaba geçildi.

Umumi heyet, 1937—38 yılı idare meclisine H. Berthélmy, F. Fleiner, J. W. Garner, Gaston Jéze, H. Kelsen, A. Lawrence-Lowell, N. Politis'i aza, B. Mirkiné-Guetzévitch'i kâtip, L. Rolland'ı muhasip olarak ayırdıktan sonra eski İspanya reisicümhuru N. Alcalá Zamora, Şûrayı Devlet azasından M. M. Corneille, Paris Hukuk fakültesinden profesör Sibert, Cenevreden Giraud, Züriç Hukuk fakültesinden profesör Giacometti, Poznan Üniversitesi profesörlerinden Paretiatkowicz, Cenevre Üniversitesi rektörü W. Rappard, Belçika Temyiz mahkemesi müşaviri ve Brüksel Hukuk fakültesi profesörlerinden Rolin, İstanbul Hukuk fakültesi eski dekanı profesör Sıddık Sami Onar, Atina Hukuk fakültesi eski dekanı Svolos, enstitünün yeni azalıklarına seçilmişlerdir.

Bundan sonra reis tarafından heyeti umumiyeye enstitünün birçok Avrupa ve Amerika âlimlerinin iştirakiyle neşredilmiş olan dokuzuncu yıllığı, ve Union Interparlementaire ve enstitünün müşterek himayesiyle çıkan Parlamentolar arası yedinci yıllığı takdim edilmiştir.

Muhtelif celselerde décrets-lois (kanun mahiyetinde kararname), pleins-pouvoirs (açık ve tam salâhiyet) meseleleri ve bu meselelerin teşkilâtı esasiyelerin tekâmülünde geçirdiği safhalar, parlamanter rejim, demokrasi ve demokrasi buhranı nevinden mühim mevzular üzerinde kıymetli tebligat yapılmış, müzakere ve münakaşalara dünyanın en tanınmış âlimleri iştirak etmişlerdir.

Umumi heyet, gelecek içtima ruznamesine, aşağıdaki meselelerin konmasını kararlaştırmıştır : 1 — Parlamanter komisyonlar; 2 — Ferdî hürriyetler ve bilhassa iktisadi hürriyet; 3 — Modern vergiler (tekâlif)... Gelecek içtima tarihinin tesbiti idare meclisine bırakıldı.

Bütün dünya ilim ve diplomasi âleminin en seçkin şahsiyetlerini içerisinde toplayan ve bilhassa âmme hukuku sahasındaki mesai ve neşriyatıyla beynelmilel yüksek bir kıymet ve mevki kazanan mezkûr enstitünün azalığına seçilmiş olmasından dolayı, değerli profesörümüz Sıddık Sami Onar'ı hararetle tebrik ederiz.

PROFESÖR HENRİ CAPITANT

Profesör Capitant'ın ölümüyle bütün dünya hukuk âlemi bir üstadını, hukuk ilmi çok değerli bir hâdimini, Fransız hukuk mektebi başlıca mümessillerinden birini ve Paris Hukuk Fakültesi de en kıdemli ve en popüler hocalarından birini kaybetmiştir.

15 Eylül 1865 te Grenoble şehrinde doğmuş olan H. Capitant, aynı şehrin Hukuk Fakültesinden lisansiye olduktan ve 8 temmuz 1889 tarihinde Paris Hukuk Fakültesinde doktorasını ikmal ettikten ve 19 ikinciteşrin 1891 de de Hukuk Fakülteleri agrejesi olduktan sonra 1896 tarihine kadar doğmuş olduğu şehir fakültesinde şarje dö kur (yâni müstakil doçent) olarak muvaffakiyetle çalışmıştır. Bu aynı senenin 31 temmuzunda Hukuk Usulü Muhakemeleri kürsüsü profesörlüğüne ve 1 mayıs 1902 de de Medenî Hukuk kürsüsü profesörlüğüne tayin edilmişti. 1908 senesine kadar feyizli mesaisi sayesinde temayüz eden H. Capitant Paris Hukuk Fakültesine tayin edilmiş ve evvelâ «Sanayi Hukuku» (iş hukuku) ile «Mukayeseli Medenî Hukuk» okuttuktan sonra 1910 dan 1937 senesine kadar da Medenî Hukuku pek üstadane bir şekilde tedris eylemişti.

Tedrisatının değeri, yetiştirmiş olduğu binlerce ve binlerce talebesinin hatırasında canlı olarak yaşamaktadır: berrak ve açık ekspozelerini, sağlam bir şekilde kurulmuş olan planlı derslerini, sıkı ve baltalayıcı argümanlarını hiç kimse unutamaz. Derslerin muhtevası klasik mektebe sadık kalmakla beraber bu mektebin kabul etmiş olduğu mefhum ve kaideleri Henri Capitant hâdiselere ve yeni cereyanlara uydurmağa, pratik hayatın ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekle koymağa çalışmakta ve hiçbir zaman muğlâk bir metafiziğe kapılmaksızın bu işte rehber olarak tecrübelerden edindiği neticeleri kullanmakta idi.

Bu hususlar derslerinden daha bariz bir şekilde eserlerinde, etüd ve monografilerinde, jurisprüdans notlarında, mecmua makalelerinde ve bilûmum tetkiklerinde göze çarpmaktadır. Bu muazzam âsârın başında bilhassa şu eserleri sayabiliriz : artık klasik olmuş olan ve birçok dillere tercüme edilen **Introduction à l'étude du Droit Civil** (medeni hukuk etüdüne giriş), **La cause dans les Obligations** (borçlarda sebep), ve bilhassa (Ambroise Colin'in ve son tabıları için de J. de la Morandi ère'in iştirakile çıkardığı) üç ciltlik **Cours de Droit Civil français**'sinin gün geçtikçe otoritesi artmakta ve her nekadard bunlar bilhassa fransız hukukuna hasredilmiş ise de fransız hukuku sahasını aşmakta ve bilûmum hukuk kaide ve mefhumları hakkında derin görüşlü nazariyeler ve açık tarifler ihtiva etmektedir. Bir ciltte tophiyarak izah ve tefsir ettiği medeni hukuka ait mühim ve esaslı kararlar külliyyatı (**Grands arrêts de jurisprudence Civile**) de bu eseri çok mükemmel bir surette ikmal ve itmam etmektedir.

Sosyal ve hukukî hayatın yeniliklerine yabancı kalamıyan H. Capitant, evvelâ 1912 de yalnız başına ve 1927 de profesör Cuhe ile müştereken talebelere mahsus olmak üzere **Precis de législation industrielle** (muhtasar sanayi hukuku) adlı bir eser yazdı. Ve yine talebelere hitaben yazılan ve doktora tezinin ilmi bir veçhe arzemesi için ne şekilde olması icabettiğini gösteren ve her doktora talebesi tarafından muhakkak surette bir defa okunmuş olan **La thèse de doctorat** eserini kaydedebiliriz. Hukukî istihlamların sarih ve hakikî manalarını irae eden bir hukuk lûgati de **Vocabulaire juridique** mütevazi namı altında Capitant'ın idaresi altında çalışan bir komisyon tarafından neşrediliyordu.

Bu büyük ve temel eserlere müvazi olarak âlim profesör, müteaddit mecmualarda medeni hukukun hadsiz münazaalı ve müphem meseleleri hakkında çok değerli yazılar yazmış ve muasır hukuk problemlerine yeni çığırklar açmış ve hedefler göstermiştir.

Dalloz Périodique ve **Dalloz hebdomadaire** mecmualariyle **Revue trimestrielle de droit Civil** ve **Revue critique de législation et de jurisprudence** mecmualarının daimî tahrir heyeti arasında bulunmakta idi. Bu kadar faaliyet âlim profesörün hayatiyetini

tatmine kâfi gelmiyormuş gibi, birçok resmi komite ve komisyonların azası bulunmakta [1] ve bir senedenberi patronlar ile amele arasında doğan ihtilâfların halline dair teşkil edilen hakem heyetlerinin üsthakemliğini (sur abitre) kabul etmişti. Bütün bu mesaiden başka, yabancı memleketlerdeki konferansları ve medenî hukukun tevhidî yolundaki mesaisi kendisini birçok ilmî cemiyetlere [2] ve Fransa enstitüsüne aza seçilmeğe bihakkin sebep olmuştu.

1937 senesinde tesis ettiği **Association des juristes de laugue française** cemiyetinin bu yaz aktettiği ilk kongresinde [3] hastalığı sebebiyle isbatı vücut edememişti. Bu cemiyet henüz bir senelik bir hayata malik olmasına rağmen artık yüzlerce azaya sahip olmakta ve bunlar meyanında bazı Türk hukukçuları da yer almaktadır.

Müessisinin ölümünden sonra bu cemiyet ismini değiştirmiş ve **Association Henri Capitant** ismini almıştır.

Bu âlim hukukçu, bu büyük üstad aynı zamanda kâmil bir adam, mütevazi bir hoca, çok nazik bir yol gösterici, yüksek ahlâk ve seciye sahibi, çok muhterem bir zat idi. Henri Capitant'ı tanıyıp sevmemek ve ona hürmetle dolu bağlılık hissetmemek imkânsızdı.

Hatırasını burada tâzimle, hürmetle anmayı ve ölümüyle müteessir olanlara taziyelerimizi sunmayı bir borç biliriz.

F. H. S.

[1] Conseil supérieur de l'Instruction publique, Conseil supérieur du Travail, Comités consultatifs juridique de la préfecture de la Seine, de l'Assistance publique, de la Banque de France, Institut international pour l'unification du droit privé.

[2] Belçika: Academie des Sciences, Lettres et Beaux-Art; Roma: Academie national de Lincei; Beynelmilel mukayeseli hukuk akademisi; Liège, Varşova, Bükreş, Yassy, Utrecht, Atina, Kahire, Montreal Üniversiteleri fahrî doktoru (*honoris causa*). v. s., v. s.

[3] Bu kongreye ait izahat için bu mecmuanın 557 inci sahifesine bakınız.